

TER BESLISSING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek

Persoonsgegevens

nota

Aanbieding stukken actieve openbaarmaking aanvullende
maatregelen energierekening

Aanleiding

Hierbij ontvangt u de stukken voor openbaarmaking behorend bij de kamerbrief over de aanvullende maatregelen energierekening (prijsplafond) die gisteren is verstuurd.

Besispunten

- Bent u akkoord met verzending?

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

21 september 2022

Notanummer

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief
2. Set met stukken voor actieve o

TER ADVISERING

Aan

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

TER INFORMATIE

Aan

de minister

nota

Bestuurlijk overleg energieleveranciers

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

Datum

8 september 2022

Notanummer

2022-0000224751

Bijlagen

Agenda bestuurlijk overleg
Bijlage 1. Startnotitie van Ener
Bijlage 2. Uitkomsten en vervo
Bijlage 3a. Brief Urgentie maat
Bijlage 3b. Toelichting bij brief
– Voortgang aanpak energieari

Aanleiding

- Vrijdag 9 september is van 17.00 tot 18.00 een bestuurlijk overleg gepland met de energieleveranciers, minister Schouten en Jetten en u (stas FB). Hierbij zal de huidige stand van zaken besproken worden en zullen vervolgspraken voor het traject worden gemaakt.

Kernpunten

- Afgelopen maanden hebben de ministeries van EZK, SZW, BZK en Financiën gewerkt aan het in kaart brengen van maatregelen om betaalproblemen als gevolg van de hoge energierekening te voorkomen. Hierbij is gekeken naar vier sporen:
 1. Financiële ondersteuning van huishoudens (via een tariefplafond in de energierekening);
 2. Vroegsignalering van huishoudens met betalingsproblemen;
 3. Verkennen budgetteren als oplossing;
 4. Energiebesparing en verduurzaming.
- Vanuit Financiën wordt vooral gekeken naar spoor 1 en spoor 2. Spoor 3 wordt door SZW uitgewerkt binnen de bestaande armoede- en schuldenaanpak. Spoor 4 wordt uitgewerkt door BZK en EZK.
- *Spoor 1:* In de augustusbesluitvorming is budget gereserveerd voor het gericht compenseren van huishoudens via de energierekening (spoor 1). Het doel van deze regeling is om de groep huishoudens te bereiken die als gevolg van bovengemiddeld energieverbruik (bijv. door slechte isolatie) onvoldoende is geholpen met het reguliere pakket. Op dit moment wordt daarom gekeken naar mogelijkheden om inkomensgegevens (of een proxy daarvan) op een veilig manier te delen met de energieleveranciers. Om juridische problemen (AVG) en uitvoeringsproblemen te verminderen, kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een indeling o.b.v. openbare data zoals woz-waarde van de woning en energielabels. Omdat dit openbare data betreft vergemakkelijkt dit het delen van deze gegevens met energieleveranciers (zij hebben hier al toegang toe). Een eerste uitwerking van de opties wordt naar verwachting voor de APB opgeleverd.
- *Spoor 2:* De werkgroep vroegsignalering bekijkt de mogelijkheden om huishoudens die door de hoge energiekosten in problemen komen sneller in beeld te krijgen en wat voor hulp deze huishoudens willen als ze in beeld zijn.
- *Spoor 4:* In een werkgroep met BZK, EZK, VNG en energieleveranciers wordt bekeken hoe energiebesparing en verduurzaming op de korte termijn kan

worden versneld. Hierbij wordt ingezet op gedragsverandering en communicatie en de inzet van energiecoaches.

- In de toelichting zal nader ingegaan worden op de verschillende agendapunten (waar relevant per spoor).
- In de bijlagen treft u de agenda voor het overleg en de bijlagen bij het overleg.

Toelichting

1. Stand van zaken: probleemschets

De energieleveranciers zullen een schets te geven van de huidige situatie en wat zij op de (middel)lange termijn verwachten; daarbij kan gedacht worden aan een beschrijving van de marktsituatie (verwachte prijsontwikkelingen, waargenomen trends in energieverbruik) en de betalingsproblematiek die de leveranciers signaleren. Vervolgens kan hier door aanwezigen op gereflecteerd worden.

U kunt hierbij de energieleveranciers vragen wat hun verwachtingen zijn voor het aantal huishoudens met betalingsachterstanden en wanneer deze op zullen treden?

2. Opbrengsten taskforce

Spoor 1

- Na inzet van het regulier koopkrachtinstrumentarium blijft er een groep over met bovengemiddeld energieverbruik, waarvoor het koopkrachtpakket onvoldoende is. Dit gaat bijvoorbeeld om huishoudens met een laag middeninkomen die in een slecht geïsoleerde (huur)woning wonen.
- Energieleveranciers hebben ook aangegeven dat compensatie voor de energierekening wenselijk is, zij zien veel huishoudens met betalingsproblemen. Hierbij hebben zij (in het openbaar) aangegeven een inkomensafhankelijke verlaging van energiebelasting uit te willen voeren.
- Dit is echter uitvoeringstechnisch niet (op korte termijn) mogelijk, omdat dergelijke aanpassingen in de energiebelasting structuurwijzigingen vergen en huishoudens geen bezwaar kunnen maken.
- Wat wel als een kansrijke optie wordt gezien is een inkomensafhankelijke compensatie binnen de energierekening o.b.v. een tariefplafond voor gas en elektriciteit voor kwetsbare huishoudens.
- Op deze manier worden meer gericht kwetsbare huishoudens die worstelen met hoge tarieven gecompenseerd en neemt de compensatie toe naarmate zij meer last hebben van de gestegen prijzen. Dit zorgt er ook voor dat bij een eventuele verdere prijsstijging geen extra compensatie nodig is voor deze groep (hun tarieven staan immers vast). Zo wordt voorkomen dat er telkens nieuwe pakketten nodig zijn om huishoudens te compenseren.
- Er wordt nu gekeken wat er mogelijk is door een verkenning. De budgettaire beheersbaarheid is niet eenvoudig, omdat de kosten voor het Rijk sterk afhankelijk zijn van o.a. de energieprijzen. Dit vraagt nadere afspraken en keuzes in de vormgeving.
- Andere varianten die geopperd zijn, zijn een inkomensafhankelijke verlaging van de energiebelasting (niet uitvoerbaar) en een "Bedrag per dag" waarbij energieleveranciers een deel van hun klanten compenseren met een vast

bedrag per dag. In een later stadium zou dit naar verbruik en tarief uitgesplitst kunnen worden.

- Energieleveranciers hebben hierbij aangegeven dat zij geen controle kunnen doen op het inkomensgegeven, zij hebben immers alleen het adresgegeven van hun klanten. Zij zullen een lijst met adressen (van hun klantenbestand) aanleveren op basis waarvan een uitvoeringsorganisatie moet aangeven of deze huishoudens in aanmerking komen voor compensatie.
- In het voorbeeld van een maximumtarief geldt voor de huishoudens die in aanmerking komen o.b.v. deze controle dat de energieleveranciers een maximumprijs mogen doorbereken. Het verschil tussen deze maximumprijs en de marktprijs wordt vergoed aan de leveranciers, via voorschotten uitgekeerd door een uitvoerder van het Rijk.
- Mogelijke benaderingen voor inkomen waar nu naar wordt gekeken zijn bijvoorbeeld:
 - Is op een adres zorg- of huurtoeslag ontvangen? (Toeslagen)
 - Is op een adres inkomen uit bijstand of WW ontvangen? (UWV)
 - Is de WOZ-waarde van de woning onder 300 duizend euro? (Openbare data). Het feit dat het hier openbare data betreft vergemakkelijkt het instrument.
- U kunt vragen aan energieleveranciers wat zij nodig hebben qua tijd en uitvoering om een tariefplafond te implementeren in de contracten voor een door de overheid helder afgebakende groep huishoudens?
- U kunt aangeven dat u graag nogmaals een beroep doet aan andere departementen om na te denken over deze optie met de mindset 'hoe zou het kunnen' i.p.v. 'waarom kan het niet'. Ook omdat er in debatten vaak is gesuggereerd dat er sprake zou zijn van onwil van het kabinet bij maatregelen die afvielen vanwege uitvoerbaarheid.

Spoor 2

- Vaste lasten partners (huur, energie, water en zorgverzekering) moeten sinds 1 januari 2021 betalingsachterstanden melden bij de gemeente. Gemeenten zijn verplicht deze meldingen op te pakken met bestaande middelen en capaciteit. Dat leidt ertoe dat niet alle signaleren juist worden opgepakt. De verwachting is dat het aantal meldingen flink zal toenemen dit najaar.
- In het stuk staat daarom dat het kabinet extra middelen beschikbaar wil stellen aan gemeenten om deze taak goed uit te kunnen voeren. Het klopt dat er vanaf 2023 40 miljoen euro per jaar beschikbaar wordt gesteld vanuit de aanpak geldzorgen, armoede en schulden om de dienstverlening van gemeenten te verbeteren. Dit is echter voor zowel vroegsignalering als bijvoorbeeld schuldhelpverlening en beleid tegen kinderarmoede. Het is daarmee onduidelijk welke middelen hier precies worden bedoeld.
- U kunt hierbij aangeven dat er 40 miljoen beschikbaar is gesteld voor dienstverlening van gemeenten. Dit budget is dus niet gereserveerd voor alleen vroegsignalering. Ook kunt u aangeven dat er geen additionele structurele middelen beschikbaar zijn gesteld.
- U kunt vragen aan de energiebedrijven hoe ze staan tegenover het verplicht aanbieden van een betalingsregeling vóór afsluiting.

3. Vervolgafspraken

Spoor 1

- Voor spoor 1 is budget gereserveerd binnen het koopkrachtpakket. Dit is nog niet publiek bekend gemaakt. Een eerste uitwerking van de opties wordt naar verwachting voor de APB opgeleverd. Hierbij moet nog uitgewerkt worden hoe deze maatregel in de begroting ingepast zou kunnen worden, aangezien de regeling in deze vorm in principe een opneinde-regeling is.
- U kunt hierbij aangeven dat andere politieke partijen inzetten op een algemeen prijsplafond en dat hier waarschijnlijk veel druk op zal komen in het debat.

Spoor 2

- Er zijn diverse verbeterpunten uit dit overleg gekomen welke door de betrokken partijen worden opgepakt. Er wordt nog gezien of het huidige -voor dit traject ingestelde- gremium hiervoor benut wordt of dat de verbeterpunten binnen reeds bestaande gremia worden opgepakt. Er wordt wel voorgesteld om over de voortgang van de geconstateerde punten apart te rapporteren aan dit bestuurlijk overleg en desgewenst aan de Tweede Kamer.

Communicatie
n.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

Er is veel aandacht voor een eventueel prijsplafond. De Europese commissie heeft voorgesteld een prijsplafond in te voeren voor stroomproducenten die geen last hebben van hoge gasprijzen (kolen, zon- en windstroom). Eventuele overwinning wordt afgeroomd om ingezet

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

agenda

Omschrijving	Agenda bestuurlijk overleg aanpak energiearmoede
Vergaderdatum en - tijd	9 september 17.00-18.00 uur
Vergaderplaats	Digitaal (Webex)
Aanwezigen	<i>Namens het Rijk:</i> Minister Schouten, Minister Jetten, Minister Kaag, Persoonsgegevens (BZK), ambtelijke ondersteuning <i>Namens de energieleveranciers:</i> Persoonsgegevens (Greenchoice), Persoonsgegevens (Engie), Persoonsgegevens (Coolblue), Persoonsgegevens (Energie-Nederland), Persoonsgegevens (Innovatieenergie), Persoonsgegevens (Eneco), Persoonsgegevens (Vattenfall), Persoonsgegevens (NutsGroep), Persoonsgegevens (Essent) <i>Namens VNG:</i> Persoonsgegevens (VNG-commissie Participatie, Schuldhulpverlening en Integratie), Persoonsgegevens (VNG-commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu) en ambtelijke ondersteuning

1. Stand van zaken: probleemschets (bijlage 1)

De energieleveranciers worden uitgenodigd om minister Schouten, minister Jetten en minister Kaag een schets te geven van de huidige situatie en wat zij op de (middel)lange termijn verwachten; daarbij kan gedacht worden aan een beschrijving van de marktsituatie (verwachte prijsontwikkelingen, waargenomen trends in energieverbruik) en de betalingsproblematiek die de leveranciers signaleren. Vervolgens kan hier door aanwezigen op gereflecteerd worden. Bij dit agendapunt kan ook stil gestaan worden bij de stand van zaken van de uitvoering van het Plan van Aanpak energiearmoede dat de energiemaatschappijen en Geldfit eind maart hebben gelanceerd.

2. Opbrengsten taskforce (bijlage 2, 3 en 4)

Er is de afgelopen periode met het ministerie van SZW, EZK, BZK en Financiën en de energieleveranciers gewerkt aan het in kaart brengen van diverse maatregelen

om betaalproblemen als gevolg van de hoge energierekening voor huishoudens zo veel mogelijk te voorkomen. Bij dit traject waren onder meer op ambtelijk niveau VNG, Divosa en diverse maatschappelijke partners betrokken. Daarbij is in gezamenlijkheid gesteld dat huishoudens die hulp krijgen of zoeken bij het betalen van de energierekening, gedurende het jaar niet moeten worden afgesloten van energie.

Het pakket bevat vier sporen: (1) financiële ondersteuning, (2) het vroeg in beeld krijgen van potentiële betalingsproblemen en optimaliseren van inzet van hulpaanbod, (3) verkenning budgetteren als oplossing en (4) energiebesparing en verduurzaming. Daarbij zijn mogelijkheden onderzocht die de komende periode verder worden uitgewerkt en/of geïmplementeerd.

In bijlage 2 zijn de opbrengsten en vervolgafspraken van de vier sporen uiteengezet. Tevens is de brief van Energie-Nederland bijgevoegd (bijlage 3a en 3b), die ingaat op een aantal opties die de energieleveranciers ziet met betrekking tot energiecompensatie. De aanwezige partijen worden uitgenodigd om op deze resultaten te reageren.

Ter informatie is de concept-Tweede Kamerbrief Aanpak energiearmoede (vertrouwelijk) bijgevoegd (bijlage 4) welke een samenvatting bevat van de opbrengsten van het samenwerkingsverband. In deze brief is de besluitvorming in relatie tot Prinsjesdag uiteraard nog niet verwerkt. De brief wordt op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer aangeboden.

**Directie Participatie &
Decentrale Voorzieningen**
Afdeling Generieke
Participatievoorzieningen

Datum
22-08-2022

Onze referentie
2022-0000186860

3. Vervolgafspraken

Er wordt voorgesteld om de vier bestaande sporen als volgt voort te zetten:

- *Spoor 1:* eventuele verdere uitwerking is afhankelijk van de Prinsjesdagbesluitvorming en deze wordt eerst afgewacht.
- *Spoor 2:* er zijn diverse verbeterpunten uit dit overleg gekomen welke door de betrokken partijen worden opgepakt. Er wordt nog gezien of het huidige -voor dit traject ingestelde- gremium hiervoor benut wordt of dat de verbeterpunten binnen reeds bestaande gremia worden opgepakt. Er wordt wel voorgesteld om over de voortgang van de geconstateerde punten apart te rapporteren aan dit bestuurlijk overleg en desgewenst aan de Tweede Kamer.
- *Spoor 3:* budgetteringsvraagstukken en ondersteuning vanuit een dergelijk concept worden door SZW binnen de bestaande armoede- en schuldenaanpak verder uitgewerkt. Daarmee wordt dit spoor niet meer binnen dit samenwerkingsverband uitgewerkt.
- *Spoor 4:* de samenwerking wordt voortgezet via: (1) via de Zet ook de knop om campagne waar EZK in de lead is en (2) via de Energiebespaarcoalitie van BZK. De tijdelijke werkgroep wordt ontbonden.

Er wordt voorgesteld dat het - voor dit traject ingerichte- ambtelijke kernteam¹, tot in ieder geval december op reguliere basis bij elkaar komt gezien de huidige problematiek en het belang elkaar snel te vinden op de inhoud en proces. Door dit kernteam worden de volgende zaken in gang gezet of gemonitord:

- Vervolg spoor 1, 2 en 4
- Oppakken nieuwe en aanvullende acties, waarbij ook het actieplan Energiearmoede van de energieleveranciers samen met Geldfit wordt betrokken.
- Synergie bereiken op communicatie richting huishoudens in relatie tot de energierekening. Daar worden bijvoorbeeld ook ACM en woningcorporaties bij betrokken.

¹ Leden van het kernteam zijn Energie-Nederland, Greenchoice, Vattenfall, Eneco, Essent, VNG, Divosa en ministeries van Financiën, SZW, BZK en EZK

Startnotitie Bestuurlijk Overleg hoge energieprijzen en energiearmoede

Deze startnotitie is een update op de startnotitie zoals deze is gebruikt in het Bestuurlijk Overleg van 30 juni 2022. Er zijn in de afgelopen weken verschillende ontwikkelingen geweest, zowel op de groothandelsmarkt als bij energieleveranciers.

Ontwikkelingen op de groothandelsmarkt voor energie

- Sinds begin 2021 stijgen de energieprijzen voor gas en elektriciteit significant. Afhankelijk van het inkoopproduct (1 jaar of 1 kwartaal vooruit) steeg de baseload prijs excl. BTW voor:
 - Gas: met een factor groter dan 10,0, extreem volatiel
 - Elektriciteit: met een factor tot 20-voudig, extreem volatiel

Hierbij is er sprake geweest van een grote extra stijging ten opzicht van het BO van 30 juni.

- Voor een gemiddeld huishouden, bij een verbruik van 2.250 KWh en 1.200 m³, waren de jaarkosten incl alle belastingen tussen € 1.500 – 1.800. Op basis van de huidige groothandelsprijzen loopt dat op piekmomenten op tot 8.000 inclusief de overheidsondersteuning op de energienota.
- Wat brengt de toekomst? Niemand kan het weten. De groothandelsprijzen geven een beeld van “de marktverwachting”. In oktober 2021 was de verwachting op de groothandelsmarkt dat de prijzen na afloop van de winter zouden dalen. Vooral door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne is nu de verwachting dat de prijzen geheel 2023 extreem hoog blijven en ook voor 2024 en 2025 ver boven het historisch gemiddelde niveau zullen liggen.

Gevolgen voor klanten van energieleveranciers

- Omdat de trend in de prijsbeweging op de groothandelsmarkt stijgende is en de meeste leveranciers vanwege hun inkoopstrategie dit effect vertraagd doorgeven aan de klant, is te stellen dat vele huishoudens in Nederland nog niet in zijn geheel zijn blootgesteld aan het huidige prijsniveau. De pijn moet deels nog komen en kan verder groeien als de opwaartse trend doorzet. Het aandeel klanten met een vaste prijs daalt hard, omdat de contractperiode eindig is en het aanbod sinds oktober 2021 vrijwel is opgedroogd. Zoals eerder in de Task Force is gedeeld, zal het aantal variabele contracten naar schatting tussen 80-90% liggen.
- Hierbij is het goed om aan te geven dat het CPB in de Stresstest kosten van levensonderhoud van een donker scenario uitgaat wanneer de consumentenprijzen voor elektriciteit en gas exclusief belastingen 600% hoger zijn dan begin 2021. Inmiddels liggen de stijgingen ruim boven deze 600%, waarbij zeker niet is uitgesloten dat prijzen verder gaan stijgen.
- Energieleveranciers kopen op een verschillende manier hun energie in. Voor variabele tarieven was het gebruikelijk dat deze tweemaal per jaar werden aangepast obv ontwikkelingen op de groothandelsmarkt. Dat was afdoende om de risico's voldoende te kunnen beheersen. Inmiddels zien we door de extreme ontwikkelingen op de groothandelsmarkt en bijbehorende risico's voor energieleveranciers, grote verschillen in:
 1. Aantal prijswijzigingen voor variabel: van het gebruikelijke 2x per jaar naar iedere kwartaal of iedere maand
 2. Prijsniveau variabel: verschillen van meer dan 1.000 euro zijn regelmatig waar te nemen

3. Prijsniveau voor “bestaande” resp. “nieuwe” klanten. De prijs voor nieuwe klanten is vaak aanmerkelijk hoger (€ 3.000 – 4.000) omdat leveranciers voor dit segment geen historische inkooppositie meer hebben.

- Door de grote verschillen in huidige prijzen tussen leveranciers, is het lastig aan te geven in welke mate de prijzen voor een gemiddeld huishouden verder gaan stijgen. Zou de marktprijs vanaf nu gelijk blijven, dan lijkt een aanname dat er nog een gemiddelde stijging van duizenden euro's op jaarbasis aankomt, realistisch. Dit is bijvoorbeeld af te leiden uit het verschil tussen het gemiddeld aanbod van modelcontracten (voor nieuwe klanten) en een beeld van de gemiddelde variabele prijzen van dit moment.
- Een combinatie van koude winter, geen Russisch gas en te beperkte energiebesparing kan de verhoging nog veel groter laten zijn: er is geen maximum aan een prijs op een groothandelsmarkt. Zeer substantiële vraagreductie (op Europese schaal) lijkt op dit moment de enige weg route naar substantieel lagere prijzen op kortere termijn. Voor het eerste deel van 2022 ziet Vattenfall voor haar huishoudens, dat geschoond voor het warme weer, er een verbruiksdaling van 8 – 14% waar te nemen is.

Trends en ontwikkelingen bij achterstanden

De huidige leveringstarieven leiden nu al tot zorgwekkende effecten, zo zien verschillende energieleveranciers de volgende ontwikkelingen:

- Klanten passen hun termijnbedrag aan tot het budget wat er is – bij verschillende energieleveranciers zien we groepen klanten van meer dan 10% die een fors te laag termijnbedrag hebben. Daarnaast zijn er nog tot wel 30% klanten die een behoorlijk te laag termijnbedrag heeft. Dit leidt tot grote bijbetalingen van honderden euro's of meer op de jaarafrekening. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar is het percentage met een (veel) te laag termijnbedrag fors gestegen, 3-4 keer zo hoog.
- De totale achterstanden bij verschillende energieleveranciers zijn op dit moment al gestegen met 20%-30% met een duidelijke trend omhoog
- Het aantal hulpverzoeken en doorverwijzingen naar Geldfit is meer dan verdubbeld ten opzichte van vorig jaar en blijft sterk stijgen in de afgelopen periode. Dat komt mede doordat energieleveranciers veel actiever doorverwijzen in verband met de zorgen bij klanten.
- Het aantal meldingen voor vroegsignalering is met 20% - 30% gestegen sinds begin dit jaar

Huidige initiatieven om effecten voor huishoudens te voorkomen

Energieleveranciers zetten zich al jarenlang in om achterstanden, schulden en armoede te voorkomen. Dit gebeurt voortdurend door het eigen incassoproces te optimaliseren en samen te werken met andere organisaties, onder andere:

- Het op veel verschillende manieren verschaffen van inzicht in verbruik en advies over energiebesparing. Ook worden verschillende soorten oplossingen aan klanten geboden, van warmtefolie tot warmtepompen, al naar gelang de behoefte en mogelijkheden van klanten.
- Het geven van inzicht in de actuele verbruik om zo een passend persoonlijk termijnbedrag vast te stellen. Hier zien energieleveranciers een stijging van meer dan 200% van het aantal adviezen om het maandbedrag aan te passen ten opzichte van een jaar geleden.
- Het via veel verschillende kanalen zoeken van persoonlijk contact met klanten om te komen tot een oplossing; ook hier zijn erg grote stijgingen te zien.
- Het bieden van verschillende mogelijkheden tot uitstel van betaling of een betalingsregeling
- Energieleveranciers hebben, in samenwerking met andere organisaties, een leidende rol gespeeld in het opzetten en het uitrollen van vroegsignalering in Nederland

- Het overeenkomen van een nieuw en verbeterd convenant met de NVVK voor Minnelijke Schuldsanering
- Het samenwerken met de Nederlandse Schuld hulproute en vele andere organisaties met lokale en landelijke, grote en kleinere initiatieven
- Het gezamenlijk opstellen van het actieplan tegen energiearmoede, gezamenlijk met de NSR en SchuldenlabNL, omdat energieleveranciers al langer beseften dat met in de huidige situatie en ondanks de compensatie vanuit de Rijksoverheid, er veel extra acties nodig zijn om energiearmoede te voorkomen. De volgende vier onderdelen zijn in de lente afgesproken en zijn in de afgelopen weken bestendigd:
 1. Neerzetten digitale energieroute op Geldfit.nl → 1 juni live gegaan en in de eerste drie maanden meer dan 80.000 bezoekers, een significant deel van de totale bezoekers op Geldfit.nl
 2. Intensiever doorgeleiden naar Geldfit.nl → bij Vattenfall is het aantal doorverwijzingen verdubbeld. Daarnaast is Essent recent aangesloten en zijn er toezeggingen van twee middelgrote energieleveranciers om aan te sluiten.
 3. Aanvullend en passend hulpaanbod via Geldfit.nl → aanbod voor energiebesparing is uitgebreid met tips en doorverwijzingen naar energiecoaches en de energietoeslag, onder andere in samenwerking met de Voorzieningenwijzer.
 4. Noodfonds → het noodfonds is per begin juni in pilotvorm gestart. De eerste uitkeringen worden nu gedaan, na gedegen triage

Inhoud

Achtergrond document	2
1. Financiële ondersteuning	3
2. Het vroeg in beeld krijgen van potentiële betalingsproblemen en optimaliseren van inzet van hulpaanbod	4
3. Verkenning budgetteren als oplossing	9
4. Energiebesparing en verduurzaming.....	11

Achtergrond document

Er is de afgelopen periode met het ministerie van SZW, EZK, BZK en Financiën en de energieleveranciers gewerkt aan het in kaart brengen van diverse maatregelen om betaalproblemen als gevolg van de hoge energierekening voor huishoudens zo veel mogelijk te voorkomen. Bij dit traject waren onder meer op ambtelijk niveau VNG, Divosa en diverse maatschappelijke partners betrokken. Daarbij is in gezamenlijkheid gesteld dat huishoudens die hulp krijgen of zoeken bij het betalen van de energierekening, gedurende het jaar niet moeten worden afgesloten van energie.

Het pakket bevat vier sporen: (1) financiële ondersteuning, (2) het vroeg in beeld krijgen van potentiële betalingsproblemen en optimaliseren van inzet van hulpaanbod, (3) verkenning budgetteren als oplossing en (4) energiebesparing en verduurzaming. Daarbij zijn mogelijkheden onderzocht die de komende periode verder worden uitgewerkt en/of geïmplementeerd.

Vervolgafspraken

In document zijn de opbrengsten en/of uitkomsten van de vier sporen uiteengezet. In de onderstaande tabel zijn alle vervolgafspraken opgenomen die in dit traject zijn afgesproken. Deze worden in dit document nader toegelicht.

Afspraak	Traject
Uitwerken van mogelijkheden tot gerichte energiecompensatie	1
Indien juridisch houdbaar, gaan energieleveranciers maandelijks signalen van betaalachterstanden melden (binnen 3 maanden)	2
Onderzoeken van de technische en juridische mogelijkheden om het afsluitsignaal (van de netbeheerder) als een geüpdated vroegsignaal met een bijzondere status, zodat deze gebruikt kan worden voor een extra melding bij gemeenten en hoe dit past in de totale aanpak van vroegsignalering,	2
Op basis van de Meetlat Sociale Incasso een self-assessment te doen door energieleveranciers	2
Het bieden van een regeling zou onderdeel moeten zijn van een sociaal hulpaanbod van een energieleverancier. Het beleid irt het convenant redelijke betalingsregeling wordt verder geconcretiseerd, waardoor ook in een fase van vroegsignalering gebruik kan worden gemaakt van een standaard betalingsregeling. Dus bereidheid tot samenwerken met betrokken partijen is een aandachtspunt.	2
Optimaliseren van uitvoering vroegsignalering door gemeenten (mits: voldoende middelen in 2023), bijv. een huisbezoek, een telefoontje bij niet reageren op een brief en plegen van nazorg	2
SZW verkent het opgeleverde voorstel binnen de Armoede- en schuldenaanpak verder, om betalingsproblematiek in den brede te voorkomen. Betrokkenheid van onder meer de vaste lastenpartners is essentieel.	3
Energieleveranciers worden betrokken bij de najaarsflight van de campagne via EZK: zowel inhoudelijke input vanuit de energieleveranciers maar ook ter bevordering van een brede verspreiding van dezelfde boodschap aan zoveel mogelijk huishoudens en de rol die de energieleveranciers daar zelf nog in kunnen spelen	4
Energieleveranciers voornemens om hun maandelijks rapporten die zij sturen naar alle klanten aan te vullen met tips die aansluiten bij de huidige energiecrisis – en het bespaarpotentieel op korte termijn hiervan en huishoudens zo te prikkelen meer energie te besparen.	4
Afgesproken is om in twee concrete gremia de samenwerking voort te zetten: (1) via de Zet ook de knop om campagne waar EZK in de lead is en (2) via de Energiebespaarcoalitie van BZK.	4

1. Financiële ondersteuning

Leden werkgroep: FIN, EZK, SZW, Vattenfall, Eneco, Engie, Essent, Greenchoice, Energie-Nederland

In gezamenlijkheid is verkend welke generieke en specifieke financiële maatregelen er zijn ten aanzien van de energierekening, welke vervolgens als input is meegenomen bij de verkenning ten behoeve van Prinsjesdag. In het vorige bestuurlijk overleg zijn diverse varianten gepresenteerd, welke gedurende de zomer nader zijn onderzocht.

Energie-Nederland, de branchevereniging voor energieleveranciers, heeft op 3 augustus jongstleden de minister voor KE, de minister voor VRO, de minister van Financiën en mij een brief gestuurd waarin zij bepleit een aantal financiële maatregelen mee te nemen in de besluitvorming voor Prinsjesdag.

Allereerst wordt er door de energieleveranciers voor gepleit om de geldende verlaging van de btw op elektriciteit, gas en warmte, de verlaagde energielasting op elektriciteit en de verhoging van de vermindering energielasting in 2023 te continueren. Energie-Nederland geeft daarnaast aan dat in haar optiek de inkomensafhankelijke verhoging van de belastingvermindering energielasting de enige mogelijke maatregel is met een direct effect op de energierekening om gericht lagere inkomens te helpen. Om deze maatregel zo mogelijk in 2023 uit te kunnen voeren, roept zij het kabinet op om hiervoor (1) budget te reserveren in de begroting voor 2023 en (2) te onderzoeken of de uitvoerbaarheid gegarandeerd is. Voor beide acties geldt volgens Energie-Nederland een hoge mate van urgentie onder andere gezien de voorbereidingstijd die noodzakelijk is voor de uitvoering. Daarbij is implementatie per 1 januari 2023 volgens de energieleveranciers wenselijk om zo snel als mogelijk tegemoetkoming te bieden aan de stijging in de energierekening.

Deze voorstellen zijn meegenomen in de integrale afweging van de augustusbesluitvorming. De komende weken wordt gezamenlijk verkend welke mogelijkheden er tot gerichte energiecompensatie wel mogelijk zijn. Daarbij wordt gekeken naar de korte en (middel)lange termijn.

2. Het vroeg in beeld krijgen van potentiële betalingsproblemen en optimaliseren van inzet van hulpaanbod

Omschrijving thema's: 1. incasso, 2. betalingsproblemen, 3. afsluitbeleid, 4. communicatie (preventie), oppakken motie Omtzigt en motie Segers

Leden werkgroep: EZK, SZW, FIN, Divosa, Eneco, Vattenfall, Essent, Greenchoice, Nationale Schuldhulprouwe, VNG, Netbeheer Nederland, NVVK

VRAAG AAN DE WERKGROEP

Voor de werkgroep vroegsignalering staat de vraag centraal hoe vroegsignalering van betalingsproblemen kan bijdragen aan het sneller in beeld krijgen van inwoners die door de hoge energiekosten in financiële problemen raken en welke oplossingen nodig zijn als inwoners in beeld zijn en hulp willen. De vraag aan de werkgroep kan worden opgesplitst in drie onderdelen:

1. Vroegsignalering van schulden, opvolging van signalen en mogelijke oplossingen (uitvoeringspraktijk);
2. Wet- en regelgevingskader met betrekking tot signalen tussen leveranciers, netbeheerders en gemeenten;
3. Sociale incasso.

Hieronder wordt uitgewerkt wat in de werkgroep m.b.t. deze drie onderdelen besproken is en wat de conclusies hiervan zijn.

1. Vroegsignalering van schulden, opvolging van signalen en mogelijke oplossingen (uitvoeringspraktijk)

Sinds 1 januari 2021 is vroegsignalering van schulden een nieuwe wettelijke taak geworden van gemeenten (Wgs: Wet gemeentelijke schuldhulpverlening). Dit betekent dat alle vaste lasten partners, huur (woningbouwcorporaties, institutioneel en particulier), energie, drinkwater en zorgverzekering, vanaf 1 januari 2021 alle achterstanden in betalingen melden bij de gemeente. Gemeenten zijn vervolgens verplicht deze meldingen op te pakken. Op welke wijze gemeenten deze meldingen oppakken is de beleidsvrijheid van gemeenten. Alhoewel vroegsignalering een nieuwe wettelijke taak is, geeft de VNG aan dat hier geen extra structurele middelen vanuit het kabinet voor zijn ingezet. Dit betekent dat gemeenten deze nieuwe taak vanuit bestaande middelen en capaciteit moeten uitvoeren. Voor vaste lastenpartners is het melden vaak ook een compleet nieuwe taak. Ook wil het kabinet in overleg met gemeenten hiervoor structurele financiering beschikbaar stellen. Dit zal de slagkracht van gemeenten vergroten en zorgen voor betere opvolging van signalen.

Waar staan we?¹

Vroegsignalering wordt door alle partijen gezien als een positieve ontwikkeling. Immers als inwoners eerder in beeld zijn, en achterstanden nog niet zo hoog, is het makkelijker om oplossingen te vinden. In die zin is vroegsignalering door alle partijen omarmd. Voor gemeenten is het een groot probleem dat er onvoldoende/geen structurele middelen zijn. Hierdoor kunnen zij niet de beste keuzes maken voor de uitvoering. Gevolg daarvan is dat signalen vaak noodgedwongen worden opgevolgd met een brief, in plaats van bijvoorbeeld een huisbezoek of een telefoontje. Bij een aantal vaste lastenpartners (VLP's) is het nog zoeken naar de juiste werkwijze. Hoe lever je goede signalen aan en hoe richt je sociale incasso in? Maar ook hoe zorg je voor goede bereikbaarheid wanneer een inwoner hulp wil en hoe spreek je dan snel een goede betalingsregeling af. Voor gemeenten en VLP's die eerder aan pilots Vroegsignalering hebben meegedaan geldt dat zij vroegsignalering sneller opschalen omdat er al enige ervaring is, maar het maakt wel verschil of de uitvoering een kleine pilot betreft of dat alle signalen van alle VLP's moeten worden gemeld en opgevolgd.

¹ Voor 1 januari 2021 liepen er al pilots in meer dan 150 gemeenten. De ervaringen van de pilots zijn vanaf het begin met andere gemeenten en vaste lastenpartners gedeeld. Dit heeft het voor nieuwe gemeenten en vaste lastenpartners makkelijker gemaakt met deze wettelijke taak aan de slag te gaan. Gemeenten en vaste lastenpartners kunnen aansluiten bij een Landelijk Convenant Vroegsignalering (LCV) en met deze aansluiting kan er per vaste lastenpartner eenvoudig een gestandaardiseerde lokale overeenkomst gesloten worden. Op een enkele kleine gemeente na maken inmiddels alle gemeenten gebruik van dit convenant. Bij de vaste lastenpartners zijn ondertussen ook heel veel partijen op het LCV aangesloten. Bij de energieleveranciers ontbreken nog 7 à 8 kleinere leveranciers, drinkwaterleveranciers en zorgverzekeraars zijn allemaal aangesloten. Woningcorporaties zijn actief bezig met vroegsignalering, maken lang niet altijd van de LCV-overeenkomst, doordat er vaak al lokale goedwerkende vroegsignaleringsafspraken waren waarop is doorgebouwd. De particuliere verhuur is in ontwikkeling. De grote institutionele partijen zijn aangesloten. Vele kleine(re) verhuurders nog niet. Dit is begrijpelijk omdat zij niet eerder bij de pilots betrokken waren en er veel soorten particuliere verhuurders zijn.

Voor het bepalen van de urgentie en opvolging van de signalen worden de signalen door gemeenten aan de hand van een afwegingskader geprioriteerd. Op basis van de prioritering kan de gemeente keuzes maken op welke wijze een signaal wordt opgevolgd. Uiteraard binnen de beschikbare middelen en capaciteit. Momenteel is er onvoldoende capaciteit binnen gemeenten om alle meldingen conform afwegingskader op te volgen waardoor een deel van de inwoners onvoldoende opvolging ontvangt.

Nadat een inwoner is bereikt en aangeeft hulp te willen, kan op dit moment in 60% van de situaties worden opgevolgd met een quick fix. Dit betekent oa. in overleg met de vaste lastenpartner(s) een betalingsregeling treffen. Slechts een klein percentage <5% hoeft te worden doorverwezen naar schuldhulpverlening. Bij een quick fix is het belangrijk dat de vaste lastenpartner snel kan worden bereikt en dat er ruimte is om betaalafspraken te maken die door de inwoner ook na te komen zijn.

Waar zijn verbeteringen mogelijk en welke acties kunnen we ondernemen?

Het is zaak om naar verbeteringen te zoeken "aan de voorkant" van het traject vanaf het oplopen van de eerste betaalachterstand tot het daadwerkelijk afsluiten omdat aan de voorkant het meeste effect bereikt kan worden. Daarbij dienen we enerzijds te kijken naar acties cq. maatregelen in bestaande afspraken mbt. vroegsignalering die de uitvoering kunnen optimaliseren en snel kunnen worden opgepakt en anderzijds naar randvoorwaarden voor verdere opschaling op de middellange termijn.

Optimalisatie en randvoorwaarden:

- Gemeenten hebben op dit moment (nog) beperkte mogelijkheden voor optimalisatie van vroegsignalering. De beperkte middelen en capaciteit om meldingen van betaalachterstanden op te volgen zorgen er voor dat niet wordt gekozen voor de meest effectieve aanpak, maar voor een aanpak waarbij de gemeente aan haar wettelijke taak voldoet. Wanneer er per 2023 voldoende financiële middelen voor vroegsignalering beschikbaar komen, kunnen gemeenten de uitvoering optimaliseren. Bijvoorbeeld vaker kiezen voor een huisbezoek of een telefoontje en wanneer een brief gestuurd wordt, de inwoners die niet reageren nabellen. Meer inzet op nazorg wanneer een betalingsregeling is afgesproken. De huidige beschikbare systemen voor de ontvangst en verwerking vroegsignalen kunnen gemeenten in principe op maat ondersteunen, maar wellicht zijn daar ook nog verbeteringen te realiseren.
- De leverancier kan verbetering aanbrengen door aan de klant niet alleen de (simpele) verbruiksterugkoppeling te verstrekken, maar ook de financiële positie aan te geven: wat is verwachting dat klant bij moet gaan betalen op jaarafrekening (concreet verwacht bedrag en datum); zodat klant wellicht ook zelf kan zorgen dat hij dat bedrag achter de hand heeft of hulp kan zoeken. Sommige leveranciers doen dit al en het verbetervoorstel is om dit door alle leveranciers te laten doen.
- Energieleveranciers verstrekken op dit moment slechts eenmaal een signaal over een betaalachterstand. Dit betekent dat daardoor niet de ontwikkeling van de achterstand van dat huishouden in de maandelijkse signalering zichtbaar wordt. Andere vaste lastenpartners leveren iedere maand alle signalen van alle achterstanden uit, ook herhaalde meldingen horen daarbij. We noemen dit een geüpdatet vroegsignaal. Bij de maandelijkse prioritering door gemeenten wordt niet alleen naar de signalen van die maand gekeken, maar ook naar de drie maanden ervoor en naar de hoogte van de achterstand. Zo kunnen we zien dat er bijvoorbeeld de ene maand de zorgverzekering niet wordt betaald, en de andere maand de energie niet. Ook zie je daardoor dat een signaal van één, twee of drie maanden eerder nog steeds niet is opgelost en zien we om welke bedragen het gaat. Bij de energie zien we de ontwikkeling van een achterstand niet. Er is maar één melding, die op één moment zichtbaar is. Hierdoor missen we de urgentie wanneer juist de hoge energiekosten tot problemen leiden.
- In een klein groepje vanuit de werkgroep hebben we gekeken wat het zou betekenen als juist energieleveranciers ook iedere maand alle betaalachterstanden zouden signaleren. We zijn het er met elkaar over eens dat dit echt een verschil kan maken. Ook wordt in de bestaande structuren waarin in het kader van Vroegsignalering wordt samengewerkt continu het gesprek gevoerd over het verbeteren van de kwaliteit van de meldingen.

Urgentie

In het najaar wordt (mede vanwege de stijgende inflatie en de oplopende energiekosten) een enorme toename van vroegsignalen verwacht. Een aantal leden van de werkgroep hebben op basis van de beschikbare data, prognoses van het CBS en verwachtingen van de energieleveranciers als ze vaker gaan melden berekend dat dit globaal een verviervoudiging van het aantal vroegsignalen betekent. Dit is inclusief de signalen van de andere

VLP's (huur, zorgverzekering, drinkwater). De berekening is als bijlage aan dit document toegevoegd. Daarbij moet worden opgemerkt dat in deze berekening de eventuele positieve gevolgen van het koopkrachtpakket dat op Prinsjesdag bekend wordt, nog niet is meegenomen. Disclaimer bij deze berekening is dat we uitgaan van een schatting en niet met zekerheid kunnen voorspellen of dit ook werkelijkheid zal worden. Vanuit de schatting hebben we de kengetallen gebruikt zoals die uit de monitor vroegsignalering 2021 zijn gerapporteerd. Wat betekent dit voor de uitvoering van vroegsignalering bij gemeenten? Behalve meer vroegsignalen, verwachten gemeenten ook een toename bij o.a. schuldhulpverlening en Bijzondere Bijstand. Dit zorgt voor een toenemende spanning op de hele dienstverlening van gemeenten in het sociaal domein, dus ook op de uitvoering van vroegsignalering. Om dit goed op te kunnen vangen zou nu al ruimte moeten komen om meer capaciteit op vroegsignalering in te zetten. Indien deze ruimte er niet komt, dan moeten gemeenten met dezelfde middelen en capaciteit meer vroegsignalen verwerken. Dit zal leiden tot een verdere verschralling van de uitvoering, waarbij gemeenten noodgedwongen moeten kiezen voor het voldoen aan hun wettelijke taak in plaats van optimale dienstverlening.

2. Wet- en regelgevingskader met betrekking tot signalen tussen leveranciers, netbeheerders en gemeenten

De meeste energieleveranciers interpreteren de Wgs in combinatie met de afsluitregeling waarnaar in de MvT van de Wgs wordt verwezen zo dat een betaalachterstand slechts één keer gemeld mag worden. Andere vaste lasten partijen zien deze belemmering niet en melden wel maandelijks alle signalen, ook als deze al eerder zijn gemeld. Ook is vanuit SZW eerder aangegeven dat een herhaald signaal op basis van de Wgs juist wel kan, dit zou een geüpdated vroegsignaal zijn. Vanuit de afsluitregeling zelf is deze belemmering er niet. Er wordt zsm gewerkt aan een juridische bevestiging.

Als de conclusie is dat ook bij energie meerdere meldingen mogelijk zijn, dan kan het maandelijks melden van alle signalen van betaalachterstanden en het ontvangen van deze signalen door gemeenten snel worden opgestart. De verwachting is dat na overeenstemming over de juridische grondslag het ongeveer 3 maanden duurt voordat de uitvoering van de werkwijze van een geüpdatet vroegsignaal doorgevoerd kan worden. Dit kan verschillen per leverancier.

Uitwisselen van gegevens tussen netbeheerders en gemeente wanneer zij daadwerkelijk gaan afsluiten

Als de leverancier het contract met een klant toch heeft moeten beëindigen stopt de levering van gas en elektriciteit niet meteen. Er ontstaat dan de onwenselijke situatie van verbruik zonder contract. In deze situatie draait de netbeheerder op voor de kosten van dit verbruik en de netbeheerder zal dan ook uiteindelijk tot afsluiting over gaan en de kosten alsnog verrekenen. Voordat een klant daadwerkelijk wordt afgesloten verstuurt de netbeheerder overigens nog minimaal een brief dat het er daadwerkelijk zal worden afgesloten.

In de werkgroep is besproken of het zinvol zou kunnen zijn om een extra moment van uitwisseling van gegevens toe te voegen aan de vroegsignalering als experiment, maar de vaststelling is dat het weliswaar mogelijk maar niet wenselijk is omdat het niet zal bijdragen aan de oplossing: want te laat in het proces gegeven. De Wgs maakt het mogelijk experimenten te organiseren met nieuwe vroegsignalen. Het afsluitsignaal van de netbeheerder is feitelijk geen nieuw signaal, dus het is nog de vraag of dit als experiment mogelijk is. De dreigende afsluiting moet immers al gemeld worden door de energieleverancier. Daarnaast is een mogelijk signaal van een netbeheerder niet bepaald een vroegsignaal. Op het moment dat een klant daadwerkelijk wordt afgesloten is er al heel wat tijd overheen gegaan en heeft de klant al geen contract meer met een leverancier. De netbeheerder zal de klant aansporen een nieuw contract af te sluiten bij een andere leverancier, echter in de huidige markt omstandigheden is dit erg lastig: een klant zal waarschijnlijk met hogere tarieven te maken krijgen. Het heeft de voorkeur om deze klanten juist eerder in beeld te krijgen zodat voorkomen kan worden dat zij zonder energiecontract komen te zitten.

Het toevoegen van een signaal tussen netbeheerder en gemeente zou een nieuwe grondslag voor gegevensuitwisseling vragen. Op dit moment staat deze grondslag niet in de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas, omdat is beoogd contractloze situaties te voorkomen doordat de leverancier deze gegevens mag uitwisselen met de gemeente. En in feite is een dergelijke melding geen vroegsignalering, maar een dreigende crisis. Conform de Wgs zal de gemeente in geval van een dreigende crisis altijd binnen drie dagen actie ondernemen. Alleen is er op dit moment geen grondslag voor gegevensuitwisseling tussen netbeheerder en gemeente.

De mogelijkheden om het afsluitsignaal te gebruiken voor een extra melding bij gemeenten vraagt nog onderzoek over grondslagen en technische mogelijkheden.

Afsluitsignaal als crisis (vroeg)signaal

Momenteel loopt in Den Haag een pilot waarbij de gemeente een afsluitsignaal energie als onderdeel van de aanpak vroegsignalering ontvangt. Dit signaal wordt altijd opgevolgd met een huisbezoek. De eerste resultaten zijn positief. Deze aanpak zou een extra en goede aanvulling kunnen zijn op de bestaande aanpak van vroegsignalering. Omdat het een dreigende afsluiting betreft is het feitelijk geen vroegsignalering, maar zou het signaal mogelijk als een geüpdated vroegsignaal met een bijzondere status kunnen worden beschouwd. Onderzocht moet worden hoe dit past in de totale aanpak van vroegsignalering, ook in samenhang met de signalen van andere vaste lastenpartners en daarnaast moeten duidelijke afspraken worden gemaakt op welk moment en onder welke voorwaarden (sociale incasso) er sprake is van een afsluitsignaal.

Sociale incasso

In de afsluitregelingen is vastgesteld dat er sprake dient te zijn van sociale incasso bij de energieleverancier, voorafgaand aan het aanleveren van vroegsignaleringsmeldingen. Sociale incasso kan, indien goed uitgevoerd, leiden tot minder afsluitingen, betere oplossingen voor klanten en een beter incassoresultaat. Aan de andere kant is er onder leden van de VNG en de NVVK behoefte aan concretisering van de richtlijnen rondom sociaal incasso in de sector en het hulpaanbod vanuit de leveranciers in het geval van hulp na vroegsignalering. Hierop worden twee initiatieven verkend.

Meetlat sociale incasso

Veel energieleveranciers hebben in de afgelopen 10 jaar vooruitgang geboekt op het gebied van sociale incasso. Het voorstel vanuit de energieleveranciers is om op basis van de Meetlat Sociale Incasso (opgesteld door Purpose) een self-assessment te laten doen. Hierdoor moet bij individuele leden kenbaar worden wat het huidige niveau van sociaal incasseren is en welke ambitie er wordt uitgesproken. Om de ambitie te realiseren zullen de leden ervaringen delen.

In dit kader is het ook belangrijk om te vermelden dat de definitie van sociale incasso uit de Wgs en de regeling leidend moet zijn en dat het aan te bevelen is dat de leveranciers de voorwaarden die hierover in de MvT zijn opgenomen meenemen. De Autoriteit Persoonsgegevens benadrukt dat de wetgever de vroegsignalering beperkt tot het verwerken van signalen waaruit een vermoeden of wetenschap blijkt dat er sprake is van (dreigende) problematische schulden van klanten. Ook mogen of moeten schuldeisers deze signalen pas bij de gemeente melden als een zogeheten sociale incasso niet tot (afspraken over) betaling heeft geleid. Deze beperkingen houden verband met de vereiste proportionaliteit van de verwerking. Alleen die persoonsgegevens mogen worden verwerkt die noodzakelijk (proportioneel) zijn voor vroegsignalering. Zowel de verstrekker als de ontvanger moeten die noodzaak ook kunnen aantonen. Soms krijgen gemeenten signalen doorgezet die geringe betalingsachterstanden betreffen en/of ogenschijnlijk niet voldoen aan de eisen van sociale incasso. Een signaal dat niet voldoet aan de wettelijke vereisten, mag de gemeente niet verwerken.

Onder een maatschappelijk verantwoorde incasso wordt verstaan:

- a. ten minste eenmaal een schriftelijke betalingsherinnering gestuurd,
- b. zich ingespannen om in persoonlijk contact te treden om te wijzen op mogelijkheden om betalingsachterstanden te voorkomen en te beëindigen,
- c. gewezen op de mogelijkheden voor schuldhelpverlening,
- d. aangeboden gegevens door te geven aan gemeenten (methode 2).

Concretisering hulpaanbod van de leveranciers

Gemeenten lopen in toenemende mate tegen het probleem aan dat er in samenwerking met de energieleveranciers geen oplossing mogelijk is binnen het traject van vroegsignalering. Het bieden van een regeling zou onderdeel moeten zijn van een sociaal hulpaanbod van een energieleverancier.

De energieleveranciers, zoals verenigd in Energie-Nederland, hebben al met de NVVK via een convenant vastgesteld dat er akkoord wordt gegaan met een redelijke betalingsregeling als onderdeel van een schulphulptraject. Dit beleid zal verder worden geconcretiseerd, waardoor ook in een fase van vroegsignalering gebruik kan worden gemaakt van een standaard betalingsregeling. Aandachtspunt is dat vroegsignalering niet altijd door NVVK-leden uit wordt gevoerd. Dus bereidheid tot samenwerken met deze partijen is een aandachtspunt.

Zo weten alle partijen wat er over en weer verwacht wordt en kan er een realistische inschatting worden gemaakt van haalbare laagdrempelige hulp of benodigde zwaardere interventies door een gemeente.

Disclaimer

Inzet op al deze sporen is wenselijk en nodig, echter hierbij moet vermeld worden dat dit niet alle problemen bij huishoudens weg kan nemen. Ook werkt vroegsignalering enkel als mensen er zelf voor kiezen geholpen te willen worden. Het treffen van een betalingsregeling werkt alleen als hiervoor ruimte in een budget is. Daarnaast is capaciteit qua uitvoering (middelen, maar ook mensen) een aandachtspunt.

Berekening extra kosten vroegsignalering

Benodigde middelen/inzet vroegsignalering als gevolg van inflatie/stijging energiekosten	Aantal	Benodigde tijd in uren
Aantal vroegsignalen 2021	550.000	
Aantal extra vroegsignalen, uitgaande van globaal verviervoudiging: 1.500.000, aantal matches 30%, aantal meldingen enkel- en	1.275.000	
In ontvangst nemen en controle uitgevallen signalen (20% van totaal), circa 1 minuut per signaal (gegevens ontbreken, gegevens kloppen niet)	255.000	4.250
Huisbezoeken (2/3 van matches) één professional gaat op huisbezoek, ca 1,5 uur per melding, 3 pogingen. De huidige situatie is dat niet bij 2/3 van de gemachte meldingen een huisbezoek plaatsvindt, maar bij 12%.	150.000	225.000
Telefoontjes (1/3 van matches + hoge bedragen enkelvoudige signalen, circa 0,5 uur per melding (in 2021 werd vaker gebeld als gevolg van de beperkingen van corona)	75.000	37.500
Kaartje, brief of sms/whatsapp, circa 5 minuten per melding	750.000	62.500
Bereikte huishoudens (25% van totaal aantal meldingen)	318.750	
Inwoner wil hulp (3,5% van het aantal meldingen), eerste en volgende gesprekken, opstellen budgetplan, berekenen afloscapaciteit etc.,	44.625	133.875
Quick fixes, inclusief contact met en terugkoppeling naar vaste lasten partner, betalingsregelingen treffen, overige afspraken maken met schuldeisers, circa 2 uur per quick fix (60% van de inwoners die hulp willen)	26.775	53.550
Verwijzing naar overige hulpverlening, circa 0,5 uur per overdracht (30% van de inwoners die hulp willen)	13.388	6.694
Verwijzen naar financiële hulpverlening, niet schuldhelp, circa 0,5 uur per overdracht (5,8% van de inwoners die hulp willen)	2.588	1.294
Extra aanmeldingen schuldhelpverlening, circa 1 uur per overdracht (5,5% van inwoners die hulp willen)	2.454	2.454
Administratieve verwerking signalen, intern, naar vaste lasten partner en voor monitoring	318.750	79.688
Totaal aantal uren		606.805
Totaal extra kosten: aantal uren (729.105) * kosten (€ 70,-) = € 42.476.333,-		
Bij deze kosten is geen rekening gehouden met eventuele extra overhead, inrichting werkplekken en overige materiële kosten (bijv.		
Schatting aantallen is gebaseerd op: 1. CBS cijfers verwachte aantallen huishoudens die in financiële problemen gaan komen; 2. verwachtingen energieleveranciers aantallen meldingen + opvolgende signalen, 3. monitoringcijfers en data softwareleveranciers 2021; 4. kengetallen monitor vroegsignalering 2021.		

3. Verkenning budgetteren als oplossing

Leden werkgroep: SZW, EZK, twee gemeenten (Rotterdam en Arnhem), de Nationale Schuldhulproude/Geldfit, Eneco, een woningcorporatie en een 'techpartij'.

Achtergrond

- Voor de zomer ontstond het idee van het nationaal opschalen van het Vaste Lastenpakket, wat is omgedoopt naar de Nationale Budgetservice (NBS), als onderdeel van een vangnet in relatie tot energiearmoede. Vanuit de gedachte dat op deze wijze betalingen voor diverse vaste lasten centraal geregeld worden, zoals woonlasten, zorgverzekering, energie, water, mobiele telefoon, TV en internet en WA- en inboedelverzekering. Daarnaast zouden deelnemers weten wat ze de rest van de maand kunnen besteden. Een aanzienlijke korting op de totale lasten voor burgers was daarbij randvoorwaardelijk om dit voorstel in te zetten als oplossing, omdat anders simpelweg voor veel mensen de kosten de inkomsten overstijgen en goed budgetteren geen oplossing biedt.
 - Op basis van het bovenstaande is adviesbureau Purpose (de organisatie die eerder ook het Vaste Lasten Pakket heeft opgezet) samen met een werkgroep aan de slag gegaan voor een eerste oriëntatie. In deze klankbordgroep namen onder meer SZW, EZK, twee gemeenten, de Nationale Schuldhulproude/Geldfit, een energieleverancier, een woningcorporatie en een 'techpartij' deel. Daarbij is onderzocht wat ervoor nodig zou zijn om nog vóór de start van de winter (december 2022) een basisvorm van het Vaste Lasten Pakket met budgetservice 'live' te hebben?
 - De opbrengst van deze exercitie is 'een open source platform, waarbij burgers met langdurig financiële zorgen, financiële rust krijgen, ondanks stijgende kosten van energie en boodschappen'. In dit open source platform, de Nationale Budgetservice (NBS), voert de coöperatie namens andere IT-partners diensten uit. In feite is de NBS een verbinding van reeds bestaande (online) voorzieningen aangevuld met een persoonlijke intake:
 - Vaste Lasten Pakket biedt een servicedesk met persoonlijke intake en belooft meedoen met maandelijks financieel extraatje;
 - Virtueel Inkomsten Lokaal maakt aanvragen van regelingen simpel en direct²;
 - Huishoudboekje helpt deelnemers om lange tijd financieel stabiel te blijven;
 - 'HouVast' app geeft lichtere doelgroep meer grip op financiën door een slimme koppeling met de bank.
- Daarnaast bestaat de ambitie om aan te sluiten bij (voorliggende voorzieningen van) gemeenten, formele en informele (schuld)hulpverleners.
- Het gaat om een investering van €4,5 miljoen voor een groep van naar schatting in het projectplan 100.000 – 400.000 burgers. De baten van deze investering (€4,5 miljoen) vallen richting enerzijds de burger, anderzijds de vaste lastenleveranciers. Om doorgang te kunnen vinden met dit concept dient er draagvlak te zijn onder alle vaste lastenleveranciers, om de schaalbaarheid en daarmee rendement van het concept te kunnen garanderen.

Kern conclusie: NBS is geen oplossing voor problematiek energiearmoede

- Op basis van een uitvoerige verkenning van de mogelijkheden van een NBS is door ambtelijk SZW, in samenspraak met de hiervoor genoemde partijen, geconcludeerd dat dit voorstel geen directe oplossing is voor de aanpak energiearmoede.
- De urgentie komt voort uit de huidige maatschappelijke context waarbij er sprake is van stijgende prijzen. Met een gelijkblijvend inkomen veroorzaakt dit een disbalans in de inkomsten/uitgaven verhouding. De NBS is er met name voor groepen die inzicht moeten krijgen in hun huishoudboekje. Het lost niet direct het momenteel ontstane acute probleem op bij een tekort aan het einde van de maand vanwege de exponentieel gestegen energierekening of boodschappenuitgaven.
- Een aantal redenen heeft tot deze conclusie geleid:
 - Een stevige cashback is randvoorwaardelijk om dit voorstel in te zetten als oplossing, omdat anders simpelweg voor veel mensen de kosten de inkomsten overstijgen en goed budgetteren geen oplossing biedt. De voorgestelde €25 per maand (voor zes maanden) is voor huishoudens met betalingsproblemen is echt een substantieel bedrag. Echter dat zal gezien de huidige en verwachte prijsstijgingen, voelen als een druppel op een gloeiende plaat.

² Dit is gericht op inkomstenverhoging.

- Het is niet inzichtelijk hoeveel burgers daadwerkelijk deze ondersteuning bij budgettering nodig hebben ten opzichte van de stevige benodigde jaarlijkse investering (€2,5mjn).
- Er worden (te) grote vraagtekens gezet bij de implementatieduur
- Het draagvlak bij de verschillende betrokken organisaties en maatschappelijke partners is onvoldoende zeker; alle partijen zien het belang van hulp bij goed budgetteren voor een bepaalde groep, maar niet in het kader van energiearmoede.
- Meer beschouwend moeten we erop alert zijn dat beleid dat gaat over op landelijke schaal voorkomende problemen (armoede, schulden etc.) niet wordt afgewenteld op individuen. Neem het huidige probleem: alles wordt duurder, reële inkomsten (loon, uitkeringen en subsidies) stijgen niet (voldoende) mee. En de oplossing van dit concept is: mensen moeten afstand doen van hun huishoudboekje en leren budgetteren via een app. Dit past niet goed bij elkaar en als we dit als Rijk/samenwerkingsverband zouden presenteren als oplossing, lopen we het risico om daarmee de plank mis te slaan.

Vervolg

- Er zal zeker een groep Nederlanders gebaat zijn bij een lichte vorm van budgetbeheer, maar een deel van deze groep groeit slechts als gevolg van de stijgende (energie)prijzen. Dat neemt niet weg dat in een ander traject zoals armoede/schuldhelpverlening/geldzorgen aandacht besteed kan worden aan budgetteringsvraagstukken en ondersteuning vanuit een dergelijk concept.
- Vanuit SZW en de deelnemende partners werd er wel meerwaarde gezien in een voorziening die landelijk ingezet kan worden. De tools die nu in de NBS worden opgenomen worden lang niet in alle gemeenten gebruikt. Het open source karakter van de NBS is daarbij erg interessant. Dus buiten de energieproblematiek om, zitten er bruikbare elementen in voor vraagstukken rondom inkomens- en budgetteringsproblemen. De vervolgvragen die voortkomen uit dit traject zijn dan ook dat het goed is om samen met partners te onderzoeken:
 - 1) welke omvang de doelgroep heeft die aan dit concept behoefte heeft;
 - 2) welke behoefte deze doelgroep heeft aan handreikingen;
 - 3) welke tools voor de gemeenten reeds bruikbaar/inzetbaar zijn;
 - 4) en tot slot of deze behoeften van gemeenten en burgers op elkaar aansluiten.
 - a. Is er meer informatie verstrekking nodig richting burgers of het delen van best-practices richting gemeenten?
 - b. Is er een additionele tool nodig? Of bestaan deze reeds maar gebruikt men ze niet? Zo ja, waarom worden deze tools niet gebruikt?
- Er wordt gezien of het opgeleverde voorstel binnen de Armoede- en schuldenaanpak verder verkend kan worden, om betalingsproblematiek in den brede te voorkomen. Daarbij is betrokkenheid van onder meer de vaste lastenpartners essentieel.

4. Energiebesparing en verduurzaming

Leden werkgroep: BZK, EZK, VNG, Vattenfall, Eneco, Milieucentraal, Aedes, NVDE, Greenchoice

In deze werkgroep is gekeken of er tot een versnelling kan worden gekomen ten aanzien van energiebesparing en verduurzaming om zo de betalingsproblemen te verminderen. De energie die je niet gebruikt, hoef je immers niet te betalen. Hoewel alle partijen het belang onderkennen van structurele woningverbetering in het tegengaan van energiearmoede is gefocust op de maatregelen die op de korte termijn uitvoerbaar zijn en effect kunnen hebben. Hiertoe is besloten langs twee sporen te verkennen wat we voor elkaar kunnen betekenen en hoe we in de toekomst de samenwerking vormgeven.

1) Gedragverandering en communicatie

Er zit veel potentie om energie te besparen door gedragsverandering. Denk aan korter douchen, warme trui aantrekken en de thermostaat lager zetten en de was drogen aan de waslijn. Het Rijk is in het voorjaar de campagne 'Zet ook de knop om' gestart om huishoudens hiervan bewust te maken. Energieleveranciers zijn, samen met de Nederlandse Schuld hulproute en SchuldenLabNL, een initiatief gestart om huishoudens die hulp nodig hebben bij besparen te verbinden met het bestaande hulpaanbod. Via www.geldfit.nl/energie kunnen klanten op laagdrempelige wijze toegang krijgen tot bespaartips van Milieu Centraal, energiecoaches en andere beschikbare hulp vanuit gemeentes zoals de energietoeslag, schuldhulp en budgetbeheer. De campagne is inmiddels gelinkt aan het initiatief van energieleveranciers. Milieu Centraal draagt de zorg dat de tips en informatie die op deze sites staan en via deze kanalen gebruikt worden helder en eenduidig staan zodat er geen ruis ontstaat over welke energiebesparingstips er nu daadwerkelijk toe doen.

Concrete vervolg stappen:

- Om de boodschap van gedragsverandering kracht bij te zetten zijn de energieleveranciers betrokken bij de najaarsflight van de campagne via EZK. Dit is tweeledig: Voor de inhoudelijke input vanuit de energieleveranciers maar ook ter bevordering van een brede verspreiding van dezelfde boodschap aan zoveel mogelijk huishoudens en de rol die de energieleveranciers daar zelf nog in kunnen spelen.
- Conform motie Segers/Heerma³ zijn de energieleveranciers voornemens om hun maandelijkse rapporten die zij sturen naar alle klanten aan te vullen met tips die aansluiten bij de huidige energiecrisis – en het bespaarpotentieel op korte termijn hiervan en huishoudens zo te prikkelen meer energie te besparen.

2) Energiecoaches/FIXbrigader

Er zijn op verschillende plekken diverse initiatieven om het aantal energiecoaches en FIXbrigades te vergroten zodat meer huishoudens geholpen kunnen worden bij het besparen van energie, in het bijzonder bij de huishoudens die moeite hebben met het betalen van de energierekening. Ook de energieleveranciers ondersteunen reeds een aantal initiatieven en geven bijvoorbeeld werknemers de tijd om op vrijwillige basis als energiecoach aan de slag te gaan. Gemeenten hebben €368,5 miljoen ontvangen waarmee zij o.a. energiecoaches kunnen inhuren, opleiden of in dienst kunnen nemen. Daarnaast wordt ook verkend of er op landelijk niveau behoefte is aan een gezamenlijk initiatief. In de werkgroep is daarom afgesproken dat daar waar dat kan de krachten worden gebundeld. BZK is een energiebesparingscoalitie gestart waar ook een initiatief tot de opschaling van energiecoaches wordt onderzocht. Energieleveranciers sluiten bij die route aan zodra dit initiatief in een verder stadium is.

Vervolg werkgroep: Afgesproken is om in de twee concrete gremia de samenwerking voort te zetten: (1) via de Zet ook de knop om campagne waar EZK in de lead is en (2) via de Energiebespaarcoalitie van BZK. Deze werkgroep zal daarom niet meer verder bij elkaar komen.

³ Kamerstukken II 2021/22, 36120 nr. 13

Van:

Aan:

Cc:

Persoonsgegevens

Onderwerp: Energierekening/energiearmoede noodfonds

Datum: dinsdag 13 september 2022 21:33:09

Bijlagen: [nota noodfonds energieleveranciers v3.docx](#)

Ha Sigrid, Marnix, Aukje,

Bijgevoegd een appreciatie van het voorstel van de energieleveranciers en een voorstel voor de weg voorwaarts.

We sturen dit onderdeel van de totale set voor de vierhoek nu al om de voortgang er op te houden.

We vragen jullie akkoord op het voorgestelde vervolg met het noodfonds deze week.

Morgen volgen de andere stukken, over onder meer varianten tariefplafonds, de set maatregelen vanuit MINAPP, steun bedrijven et c.

Eea uiteraard vergezeld van een annotatie voor de vierhoek.

Met groeten en fijne avond,

Persoonsgegevens

**HEDEN
TER ADVISERING**

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Persoonsgegevens

nota

Noodfonds energieleveranciers

Datum
13 september 2022

Notanummer

Bijlagen
geen

Aanleiding

Gisteren einde dag (maandag) heeft overleg plaatsgevonden tussen ambtelijk SZW, EZK en FIN met de energieleveranciers. Hierin hebben zij een voorstel voor een noodfonds gepresenteerd. Dit voorstel lag direct na afloop en detail bij NOS. Deze week wordt dit voorstel verder uitgewerkt en besproken in de politieke vierhoek van a.s. vrijdag.

Kern

- De energieleveranciers stellen voor om twee groepen huishoudens toegang te geven tot het noodfonds:
 - huishoudens die (direct) dreigen afgesloten te worden vanwege niet betalen (spoor 1);
 - huishoudens die risico lopen op afsluiting (spoor 2).
- Het voorstel onder spoor 2 gaat zeer ver, leidt tot ongecontroleerde voorschotten aan grote groepen mensen zonder dat er een idee is hoe dit gecontroleerd of teruggevorderd zou moeten worden. Je creëert zo een geheel nieuwe toeslag zonder dat er zicht is op een uitvoerder. Dit spoor achten we daarom niet verstandig.
- Het voorstel onder spoor 1 moet nog verder uitgewerkt worden. Ook hier is de afbakening nog niet goed, die zou verder ingevuld moeten worden. Wij zouden het voorstel van leveranciers daarom op een aantal punten willen aanpassen. Voor uitbetaling moet getoetst worden of huishoudens en de energieleverancier recht hebben op de tegemoetkoming. Ook moet de doelgroep scherper worden gedefinieerd: het budgettair beslag van het huidige voorstel van de energieleveranciers (alleen spoor 1) wordt geschat op 200 miljoen. Er is tijdens de augustusbesluitvorming slechts 50 miljoen gereserveerd voor het noodfonds.
- Over het voorstel van spoor 1 kan vrijdag een principebesluit genomen worden waarbij de verdere uitwerking nog zeer complex is en een zorgvuldige uitwerking vraagt. Gezien de benodigde kennis en expertise hierover adviseren we om de verdere uitwerking hiervan bij het ministerie van SZW te beleggen.

Advies

- De energieleveranciers geven aan nog voor het bestuurlijk overleg op vrijdag het noodfonds te willen bespreken. Wij willen inbrengen dat:

1. Spoor 1 verder uitgewerkt moet worden en sterker gericht moet worden voordat hierover besluitvorming kan plaatsvinden.
 2. Spoor 2 onverstandig is en dus niet voorgelegd zal worden in het bestuurlijk overleg.
 3. Een eventueel in te richten noodfonds aan onderstaande randvoorwaarden moet voldoen.
- Gaat u akkoord met het doorgeven van deze inbreng aan de energieleveranciers?

Randvoorwaarden

- Er moet een toets worden ingericht om te controleren of energieleveranciers aan hun verplichtingen hebben voldaan. Controle moet plaatsvinden voor uitkeren uit het noodfonds.
 - Voor uitkering uit het fonds aan de energieleverancier moet een toets worden ingericht of deze aan de verplichtingen heeft voldaan;
 - Het huishouden is een betalingsregeling aangeboden;
 - Er is een inspanningsverplichting om huishoudens te bereiken. Er moet aantoonbaar geprobeerd zijn huishoudens te bereiken (bijvoorbeeld d.m.v. een huisbezoek);
 - Er is contact gelegd met de gemeente in het kader van vroegsignalering.
- Er moet een toets voor uitkeren uit het noodfonds worden ingericht. Bijvoorbeeld op basis van draagkracht:
 - Het huishoudinkomen valt onder een nader te bepalen grens;
 - De energierekening beslaat meer dan 20% van het huishoudinkomen.
- Er moet duidelijkheid zijn over de uitvoering van een regeling. Concreet betekent dit dat duidelijk moet zijn welke instantie de controles uitvoert en verantwoordelijk is voor beroep en bezwaar.

Toelichting

Voorstel energieleveranciers

- De energieleveranciers stellen voor om twee groepen huishoudens toegang te geven tot het noodfonds: 1) huishoudens die (direct) dreigen afgesloten te worden vanwege niet betalen; 2) huishoudens die risico lopen op afsluiting.
- De eerste groep huishoudens wordt door de energieleveranciers aangemeld bij het noodfonds. Deze keert de energierekening voor een half jaar uit aan de energieleveranciers en deze huishoudens worden niet afgesloten. De aanvraag wordt na 6 maanden (na de winter) gecontroleerd door het noodfonds en eventueel teruggevorderd bij het huishouden (als het inkomen boven de beslagvrije voet ligt).
- Huishoudens uit de tweede groep melden zich vrijwillig bij het noodfonds en geven op een kort formulier aan wat het verschil is tussen hun oude (lage) en nieuwe (hoge) termijnbedrag. Vanaf het moment van opgeven betalen zij het oude termijnbedrag. Energiebedrijven ontvangen via het noodfonds direct compensatie voor het niet ontvangen termijnbedrag en het huishouden wordt niet afgesloten. De aanvraag wordt na 6 maanden (na de winter) gecontroleerd door het noodfonds en eventueel teruggevorderd bij het huishouden (als het inkomen boven de beslagvrije voet ligt).
- Het voorstel van de energieleveranciers vinden wij zeer risicovol/onwenselijk. Wij voorzien in ieder geval de volgende knelpunten:

- Gerichtheid. Er is sprake van een instrument waarbij huishoudens door niet te betalen of door een formulier in te vullen tegemoet worden gekomen. Het is onduidelijk of je hiermee de juiste huishoudens bereikt. Het is bovendien voor huishoudens niet goed in te schatten of zij kwalificeren aangezien heldere criteria op dit moment ontbreken.
- Uitvoerbaarheid. Er is op dit moment geen (bestaande) uitvoeringsorganisatie aangewezen om controles uit te voeren. Het nieuw op te richten noodfonds heeft niet de capaciteit om voor ca. 600 duizend huishoudens controles uit te voeren. Ook is er onvoldoende capaciteit voor de afhandeling van beroep en bezwaar.
- Terugvorderingsproblematiek. De huidige vormgeving met controles en invorderingen achteraf levert dezelfde problematiek op als het toeslagensysteem kent. Het voorstel heeft betrekking op een zeer groot aantal huishoudens (ca. 600 duizend) en is geen bestaande uitvoeringsinstantie die deze taken op zich kan nemen. Dit kan de uitvoering van een dergelijke regeling
- Budgettaire beheersbaarheid. Het fonds heeft geen budgettair plafond (open-einde karakter). De energiebedrijven verwachten ca. 1 miljard aan uitgaven uit het noodfonds. We hebben geen onderbouwing ontvangen van deze raming en hebben deze niet kunnen toetsen. Er is incidenteel 50 miljoen gereserveerd voor dit doel bij de augustusbesluitvorming.
- Juridische houdbaarheid. Het is onduidelijk in hoeverre de vormgeving van het fonds voldoet aan wet- en regelgeving, bijv. staatssteunregels en privacywetgeving.

Communicatie
n.v.t.

Politiek/bestuurlijke context

Verschillende media hebben gisteren (maandag) berichten gepubliceerd over het noodfonds. Op basis van anonieme bronnen is onder andere gepubliceerd dat het fonds alleen bestemd is voor huishoudens met een nieuw (variabel) energiecontract, dat het noodfonds de schulden overneemt van klanten nadat deze verschillende aanmaningen hebben ontvangen en dat het systeem gevoelig is voor misbruik, maar dat de overheid dit op de koop toe neemt.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TERSTOND
TER ADVISERING
Aan
de minister

goed het beleid
pakket te
bespreken.

DG Rijksbegroting
Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Nota Steun aan het bedrijfsleven ten gevolge van hoge energieprijzen

Datum
13 september 2022

Notanummer
2022-0000227848

Bijlagen
geen

Aanleiding

U heeft gevraagd om naar aanleiding van de stijgende energieprijzen in beeld te brengen of dit leidt tot de noodzaak om bedrijven extra te steunen en welke mogelijkheden daarvoor zijn. EZK heeft hiervoor ook opties in beeld gebracht, deze worden vanmiddag om 16.00 uur besproken in de ambtelijke vierhoek. Deze nota gaat in op:

1. De wenselijkheid van steun
2. Het huidige instrumentarium
3. Beleidsalternatieven voor het bieden van aanvullende steun
4. Internationale vergelijking

Daarnaast is op dit moment directie Financiële Markten samen met EZK aan het inventariseren of het nodig is om een liquiditeitsloket/garantieregeling op te tuigen voor energiebedrijven (leveranciers, producenten) naar aanleiding van de volatiele gasprijzen. U wordt daarover separaat geadviseerd.

Advies

- Beslispunt: Steunt u onderstaande ambtelijke lijn? Desgewenst kunnen we deze richting de politieke Vierhoek van aanstaande vrijdag nader met u bespreken.
- Ondanks de hoge energieprijzen gaat het over het algemeen goed met het Nederlandse bedrijfsleven. In veel sectoren wordt nog groei verwacht in 2022 en 2023 en de winstgevendheid is historisch hoog.
- Bedrijven kunnen op dit moment de hogere kosten doorberekenen aan afnemers, maar gelet op de hoge winsten ook genoegen nemen met lagere winstmarges; bepaalde bedrijven zullen moeten kiezen voor het (tijdelijk) terugbrengen of zelfs staken van hun productie.
- Het bedrijfsleven profiteert van het tijdelijk verlagen van de energiebelasting en accijnzen (nog niet bekend hoeveel). Belangrijke steun is dat het koopkrachtpakket de vraag naar producten en diensten op peil houdt.
- Er zijn veel generieke instrumenten beschikbaar voor bedrijven om hen te ondersteunen als zij in de problemen komen of willen verduurzamen (zie overzicht onder 2 in de toelichting).
- Daarnaast kunnen grote individuele bedrijven een beroep doen op steun, een dergelijk verzoek wordt beoordeeld via het zogenoemde 'Afwegingskader voor steun aan individuele bedrijven', waarbij bedrijven onder voorwaarden steun op maat krijgen als sprake is van een maatschappelijk belang en het een in de kern gezond bedrijf betreft.

- In het sombere scenario dat een fysiek gastekort ontstaat zullen bedrijven via Bescherm- en Herstelplan gas moeten afschakelen. Daarbij kan het verplicht zijn om als overheid te compenseren.
- Voor aanvullende steun is nu geen aanleiding. Bedrijven kunnen de hogere kosten doorberekenen, steun vermindert de prikkel tot verduurzaming en gasbesparing en verstoort het gelijke speelveld.
- We monitoren of beleidswijzigingen in andere landen aanleiding geven tot aanvullende steun. Sommige andere Europese landen geven binnen de voorwaarden van het Europese staatssteunkader directe subsidies aan (energie-intensieve) bedrijven om 30% van de kostenstijging van elektriciteit en gas te vergoeden. Op deze manier wordt de prikkel tot energiebesparing echter ondergraven.
- In de toelichting onder 3 zijn verschillende mogelijkheden voor het bieden van extra steun op een rij gezet. De verwachting is dat EZK richting de vierhoek ook opties uitwerkt, daarover zullen wij u separaat adviseren. Opties die zien op het tijdelijk bieden van liquiditeitssteun zijn het minst schadelijk vanuit budgettair oogpunt. Maatregelen die bedrijven verder ondersteunen in het verduurzamen hebben de minst schadelijke effecten op het gasgebruik.

Toelichting

1. Wenselijkheid van steun

Stand van het Nederlandse bedrijfsleven

- **De uitgangspositie van het Nederlands bedrijfsleven is goed.** In het eerste kwartaal van 2022 boekten niet-financiële bedrijven recordwinsten van in totaal 81,5 mld. en het aantal faillissementen is nog steeds erg laag. De winstquote - de operationele winst als percentage van de toegevoegde waarde - ligt met 42,1 procent ook nog op een historisch hoog niveau.
- **Volgens de meest recente sectorprognoses, wordt er nog steeds groei verwacht in de meeste sectoren in 2022 en 2023.** Er wordt in 2023 wel een krimp verwacht in de handel en industrie.
- **Er is op dit moment nog geen sprake van een risico op fysieke gastekorten, waarbij de overheid bepaalde energie-intensieve sectoren of bedrijven dient te dwingen tot een productiestop of productieplafond.** De prijs van gas en elektriciteit is wel sterk gestegen. De gasprijs liep in augustus op tot 350 euro per megawattuur, maar ligt inmiddels weer onder de 200 euro.
- **Ondernemers kunnen op verschillende manieren omgaan met kostenstijgingen.** Bijvoorbeeld door deze zoveel mogelijk door te berekenen in de prijzen voor afnemers, genoeg te nemen met lagere winstmarges of te kiezen voor het (tijdelijk) terugbrengen of zelfs staken van hun productie. 49,6% van de industriële bedrijven geeft aan hun gestegen kosten voor een groot deel of volledig te kunnen doorberekenen en 45,4% geeft aan hun kosten voor een klein deel te kunnen doorberekenen.
- **Een aantal bedrijven heeft besloten hun productie (deels) stil te leggen,** namelijk Yara Sluiskil, ALDEL en Nyrstar. Dit levert een grote bijdrage aan het verminderen van het gasgebruik, door substitutie van productie via import. Het is de vraag of deze bedrijven bij langdurig hoge energieprijzen in Europa structureel kunnen concurreren op de wereldmarkt. Het tijdelijk bieden van steun lost dit niet op.
- **Het gasverbruik van de industrie is 31% gedaald ten opzichte van dezelfde periode in 2021.** Dit terwijl de industriële productie 9% hoger ligt dan een jaar eerder. Het lukt de industrie dus gemiddeld genomen om hun gasverbruik af te schalen terwijl de productie op peil blijft.

- **In langjarig perspectief staat het mkb er goed voor.** De stemmingsindicatoren over het financiële vertrouwen, de vacatures en de exportontwikkeling bleven gelijk ten opzichte van de afgelopen kwartalen.

Argumenten tegen aanvullende steun

- Richting de augustusbesluitvorming bent u geïnformeerd over een analyse van DNB naar het effect van de gestegen energieprijzen op bedrijfswinsten.¹
- • **DNB zag geen aanleiding voor aanvullende steunmaatregelen** omdat de sterk gestegen energieprijzen beperkt invloed hebben op de winstgevendheid van het Nederlandse bedrijfsleven op macroniveau. Hoewel de gasprijzen harder zijn gestegen dan de DNB voorzag, lijkt het erop dat energie-intensieve bedrijven de mogelijkheid hebben om kosten door te berekenen en hun gasverbruik te verminderen.
- **Op dit moment lijkt de macro-economische impact voor Nederland beperkt.** Slechts enkele sectoren worden relatief hard geraakt. Deze sectoren vormen bovendien maar een klein deel van de economie.
- **Het compenseren van hoge energieprijzen vermindert de prikkel om gasverbruik te verminderen en te verduurzamen,** terwijl dit de enige structurele oplossing is voor hoge prijzen. Het compenseren van hoge energieprijzen kan het verbruik en daarmee de prijs verhogen. Daarnaast leidt het verlagen van de prijs van gas en elektriciteit tot een verergering van het leveringszekerheidsprobleem.
- **Steun houdt niet-levensvatbare en niet-toekomstbestendige bedrijven in stand, zeker als energieprijzen langdurig hoog blijven.** De DNB benadrukt het belang van een strategische heroriëntatie in energie-intensieve sectoren. De marktdynamiek is namelijk al langdurig verstoord door de coronasteun de laatste twee jaar. Het aantal faillissementen is sinds corona lager dan het ooit is geweest. Een nieuwe ronde steun verslechtert de dynamiek verder.
- **Compensatie is kostbaar en verstoort de economische en arbeidsmarktdynamiek.** Er is een risico dat niet-levensvatbare bedrijven overeind worden gehouden. Ook is het gegeven de krappe arbeidsmarkt onwenselijk om laagproductieve bedrijven te lang in stand te houden, wat werknemers vasthoudt in minder productieve banen en daarmee de krapte op de arbeidsmarkt vergroot.

2. *Huidig instrumentarium*

In Nederland hebben bedrijven toegang tot een scala aan generieke regelingen om ze te helpen met innoveren en verduurzamen en is er specifieke ondersteuning om ondernemers te helpen met financiering. Deze regelingen generiek ondersteuning, helpen met de liquiditeit en solvabiliteit.

Generieke ondersteuning

- **Verduurzaming.** Er is veel beleid om bedrijven te helpen met verduurzaming. Dat leidt in beginsel ook tot kostenbesparing, zeker als het gaat om maatregelen om minder energie te verbruiken. Zo is er een aantal maatregelen om bedrijven te helpen met duurzame investeringen en innovatie, zowel **normering** (energiebesparingsplicht), **subsidies** (SDE++, VEKI, HER, DEI+) als **fiscale aftrekposten** (EIA/MIA). In het Klimaatfonds is (indicatief) 3 miljard gereserveerd om de industrie (en mkb) te helpen met

¹ <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/2022/hogere-energiekosten-krijgen-beperkt-vat-op-bedrijfswinsten/>

verduurzaming via maatwerkafspraken; bij MJN is een eerste tranche hiervan (50 mln.) toegekend.

- **Belastingverlaging.** In april zijn de accijnzen op brandstof verlaagd en per 1 juli is de btw op energie verlaagd van 21% naar 9%. Dit is niet alleen voordelig voor huishoudens, maar ook voor ondernemers en industrie. Daarnaast profiteren kleine ondernemers ook van de verlaging van de Energiebelasting.
- **Ondersteuning door RVO.** Ondernemers die getroffen worden door sancties of de energieprijzen, kunnen bij de RVO terecht met vragen en voor advies over alternatieve afzetmarkten.
- **Werktijdverkorting** De WTV-regeling helpt bedrijven (en werknemers) die door bijzondere omstandigheden minder werk hebben voor hun personeel. Het gaat dan om omstandigheden die buiten het normale bedrijfsrisico liggen, zoals bijvoorbeeld een overstroming. Het dekt prijsstijgingen of verstoringen in de keten niet.
- **Individueel afwegingskader.** Individuele bedrijven die in financiële problemen raken, kunnen bij EZK een aanvraag indienen voor individuele bedrijfssteun. In samenwerking met Financiën worden deze aanvragen uitgebreid getoetst op basis van politiek-maatschappelijke relevantie en de bedrijfseconomische stand van zaken. Het gaat hierbij om grote bedrijven en is door het benodigde maatwerk niet geschikt voor het mkb.

Financiering.

Er zijn verschillende regelingen om ondernemers te ondersteunen bij liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen.

- **Garantieregelingen**
 - **Borgstelling MKB-kredieten (BMKB)**
 - Borgstelling voor mkb inclusief starters, om een lening te verkrijgen voor investeringen.
 - EZK staat hiermee voor een deel garant voor bedrijven die een lening willen afsluiten, maar een financier niet genoeg zekerheid kunnen bieden ('onderpand', zoals gebouwen of machines).
 - Bestemd voor ondernemingen met maximaal 250 werknemers (fte) met een jaaromzet tot €50 miljoen of een balanstotaal tot €43 miljoen.
 - **Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)**
 - Garantstelling voor (middel)grote ondernemingen die krediet nodig hebben. Het biedt bedrijven de mogelijkheid om financiering te krijgen die anders niet mogelijk was geweest. De GO geeft banken een 50% staatsgarantie op middelgrote en grote leningen. Leningen van maximaal € 150 miljoen zijn tot maximaal € 75 miljoen gegarandeerd.
 - Die staatsgarantie verkleint het risico voor banken op te verstrekken bedrijfsfinanciering en vergroot hun mogelijkheden om geld uit te lenen.
 - **Borgstellingskrediet voor de Landbouw (BL)**
 - Deze borgstelling is gericht op de landbouw. Het biedt de agrarische ondernemers ruimte om te investeren en te innoveren. De leningen variëren van €1,2 tot 2,5 miljoen euro waar de overheid 70-90% garant voor staat.
 - **Groeifaciliteit**
 - Garantstelling voor financiers om risicodragende financieringen te verstrekken aan ondernemers. Als een

ondernemer risicodragend vermogen nodig heeft, krijgt de financier met deze regeling 50% garantie op het risicodragend vermogen dat hij aan een ondernemer verstrekt.

- Daarnaast hebben bedrijven met financiële problemen ook **andere financieringsmogelijkheden**. Zo kunnen zij een beroep doen reguliere financiers, overbruggingsfinanciering of non-bancaire financiering, bijvoorbeeld via Qredits of Invest-NL.
- 3. *Beleidsopties aanvullende steun*
- **Verruimen of versoepelen voorwaarden van garantieregelingen** EZK is momenteel aan het nadenken over een speciaal Oekraïne-luik binnen de BMKB en GO, met mogelijk soepelere voorwaarden. De scope daarvan staat nog ter discussie.
 - Voordelen :
 - In tegenstelling tot subsidies, heeft een garantieregeling beperkte kosten omdat de schades voor de overheid naar verwachting klein zijn.
 - Een garantieregeling kan relatief snel worden opgezet en uitgevoerd.
 - Banken voeren de due diligence uit en behouden zelf een deel van het risico.
 - Nadelen:
 - Dit zijn liquiditeitsoplossingen voor een solvabiliteitsprobleem. Geld lenen voor de energierekening is onwenselijk als deze gasprijzen langdurig hoog zijn. Daarmee wordt ook het risico voor de partij de garant staat, de Staat, groter.
- Subsidies voor **Energiebesparende maatregelen bedrijfsleven**. In augustus hebben MKE en MEZK een pakket gepresenteerd van ca. €250 miljoen euro (incidenteel) aan energiebesparingsmaatregelen voor het bedrijfsleven/industrie. Het grootste deel daarvan is bedoeld voor generieke groene subsidies voor het bedrijfsleven/industrie (VEKI, DEI+, EIA). Een kleiner deel van het budget is bedoeld voor kennis en onderzoek, of praktische ondersteuning (bijv. Fixteams en Subsidie Verduurzaming MKB (SVM) van bedrijven bij verduurzaming.
 - Voordelen:
 - Prikkel tot verduurzaming blijft in stand.
 - Goed uitvoerbaar
 - Nadelen
 - Subsidies zijn ondoelmatig bij huidige energieprijzen. Het loont immers nu meer dan ooit voor bedrijven om te investeren in verduurzaming.
 - Niet alle bedrijven hebben voldoende mogelijkheden om te verduurzamen door hun energieverbruik terug te dringen.
- **IKC ETS**. De IKC-ETS compenseert bedrijven voor de hogere kosten van stroom doordat kolen- en gascentrales ETS-rechten moeten kopen voor hun uitstoot. Met deze regeling worden voornamelijk de grote stroomverbruikers gecompenseerd, zij krijgen aan de hand van het aantal geproduceerde goederen een vergoeding. Er is budget voor de openstelling van de regeling in 2022 voor compensatie over 2021. Voor de komende jaren is in het CA geen budget gereserveerd.
 - Voordelen openstelling latere jaren of verhoging vergoedingspercentages:
 - Bestaande methodiek, goed uitvoerbaar.

- Prikkel tot energiebesparing op productbasis blijft in stand.
- Nadelen:
 - Verlenging geeft een prikkel tot hogere productie, dit kan leiden tot hoger stroomverbruik.
 - Alleen stroomverbruikers ontvangen de compensatie, doet niets voor bedrijven met een hoge gasrekening.
 - Het betreft een selectieve groep grote ondernemingen.
 - Kan kostbaar zijn, zeker naar latere jaren waar ETS-prijzen hoger liggen.
 - Hoog risico dat verlenging met een jaar leidt tot verdere verlenging.
- **Verder verlagen energiebelasting voor bedrijven (lieft sectoraal)**
 - Voordelen:
 - Uitvoerbaarheid: makkelijk uitvoerbaar
 - Politiek draagvlak creëren
 - Nadelen:
 - Kosten: Kostbare maatregel.
 - Vermindert prikkel om energieverbruik te verminderen.
 - Subsidieert grootgebruikers.
- **TVL-achtige regeling**
 - Voor:
 - Via een TVL-achtige regeling kan een brede groep ondernemers gecompenseerd worden.
 - Tegen:
 - Het richten van de maatregel is nog lastiger dan bij de eerdere TVL die op omzetverlies gericht was: De hoge gasprijzen beïnvloeden de kosten van bedrijven, daarover is minder data beschikbaar voor een regeling. Het is niet duidelijk op welke parameters een dergelijke regeling geënt zou worden.
 - De mogelijkheden om hogere kosten door te berekenen verschillen enorm per bedrijf en sector. Kostencompensatie zal daarmee voor veel bedrijven leiden tot overcompensatie.
 - De coronasteunpakketten hebben veel bedrijven helpen overleven die het ook in normale omstandigheden niet zouden hebben gered. Dit gaat ten koste van de dynamiek in de Nederlandse economie.
 - De TVL was een zeer kostbare maatregel. Aangezien er geen zicht is op een daling van de energieprijzen kan een nieuwe maatregel ook miljarden gaan kosten.

4. Internationale analyse

	Steun aan huishoudens en bedrijven (% bbp)	Verlaagd energietarief	Garantie en leenprogramma's voor bedrijven	Directe subsidies	IKC-ETS
Denemarken	0,1	Nee	Nee	Nee	Nee
Nederland	0,7	Ja	Ja	Nee	Nee
Duitsland	1,7	Ja	Ja	Ja	Ja
Frankrijk	1,8	Ja	Ja	Ja	Nee